

## **Okruhy na štátnu skúšku**

**Študijný odbor: učiteľstvo a pedagogické vedy**

**Študijný program: slovenský jazyk a literatúra v kombinácii  
2023/2024**

**Bc.**

**Forma: písomná**

**Predmet: Slovenský jazyk a literatúra (1ISMK/U2STJLB/22)**

### **Časť: slovenský jazyk**

1. Fonetická a fonologická charakteristika slovenských konsonantov.
2. Fonetická a fonologická charakteristika slovenských vokálov.
3. Inventár foném spisovnej slovenčiny. Určovanie foném. Pozícia maximálnej a minimálnej fonologickej diferenciácie.
4. Neutralizácie a alternácie v spisovnej slovenčine.
5. Slabika, jej podstata a štruktúra. Hranica slabiky.
6. Suprasegmentálny podsystem spisovnej slovenčiny. Spôsob tvorenia prozodických javov a ich funkcia v reči.
7. Ortoepické a ortografické normy a najčastejšie výslovnostné a pravopisné chyby.
8. Pojem morfológie a základné morfologické pojmy. Teória slovných druhov.
9. Kritériá na delenie slovných druhov. Kríženie a prechod slovných druhov.
10. Substantíva – definícia a sémanticko-gramatická klasifikácia. Kategória rodu a životnosti, kategória čísla, skloňovací systém.
11. Adjektíva – definícia, gramatické kategórie, syntaktická funkcia. Klasifikácia a stupňovanie adjektív.
12. Verbá – definícia, vzťah ich pomenovacej a vetotvornej funkcie, sémantickogramatická klasifikácia. Konjugačný systém verb. Problematika neurčitých slovenských tvarov.
13. Numeráliá, adverbiá a pronominá – slovnodruhovú problematiku, funkčnú a formálnu charakteristiku.
14. Neplnovýznamové slovné druhy – definícia, funkčná charakteristika, klasifikácia. Slovnodruhovú prechody.
15. Syntagmatika – syntaktické vzťahy. Druhy syntagiem. Spôsoby vyjadrovania vzťahu závislosti v syntagme.
16. Vetné členy. Kritériá na odlišovanie príslovkových určení a predmetu. Sémantické typy príslovkových určení. Problematika atribútu.
17. Gramatické jadro vety. Jednočlenné a dvojčlenné vety.
18. Polovetné konštrukcie.
19. Súvetie – podstata, klasifikácia. Typy súvetí.
20. Nepravidelnosti vo vetnej stavbe.
21. Lexikológia a lexikálna zásoba. Lexikálna jednotka, vlastnosti lexiky. Lexikológia a iné jazykovedné disciplíny.
22. Paradigmatická motivácia. Systémové vzťahy medzi lexémami. Lexikálna paradigma. Typy lexikálnych paradigiem.
23. Lexikálna sémantika. Podstata sémantickej motivácie. Monosémia a polysémia. Spôsoby zmeny významu. Polysémia a homonymia.
24. Podstata slovotvornej motivácie. Motivant a motivát. Základná jednotka slovotvorného systému – derivatéma. Formálna štruktúra derivatémy. Slovotvorný základ a

slovotvorný formant. Slovotvorná a morfeematická štruktúra. Slovotvorné spôsoby a postupy. Onomaziologická štruktúra slovotvorne motivovaných slov.

### **Časť: literatúra**

1. Identifikácia literatúr predného východu a analýza Eposu o Gilgamešovi, Mýtu o Atrachasísovi a Enúma Eliš.
2. Antická grécka literatúra – epika, lyrika, dráma (Aristotelova reflexia epickej poézie/eposu a tragédie v spise Poetika).
3. Antická rímska literatúra – epika, lyrika, dráma.
4. Latinská stredoveká kultúra (svetová).
5. Staroslovienska literatúra: dobový kontext, prekladová a pôvodná literatúra. Kultúrny a literárny odkaz Veľkej Moravy. Stredoveká latinská literatúra v kontexte Uhorska. Poetika stredovekej literatúry: topika, genologické špecifiká.
6. Humanizmus a renesancia v slovenskej literatúre, diferenciácia: ideová, tematická, literárnodruhová, žánrová, jazyková. Interpretácia diel slovenského humanizmu a renesancie.
7. Talianska, španielska, francúzska a anglická humanistická a renesančná literatúra.
8. Barok v slovenskej literatúre. Poetologická charakteristika baroka, žánrová a tematická diferenciácia literatúry. Interpretácia diel barokovej literatúry.
9. Baroková literatúra v európskom kontexte.
10. Klasicizmus a preromantizmus v slovenskej literatúre. Osobitosti klasicizmu a preromantizmu v slovenskej literatúre. Spoločenské, politické, kultúrne podmienky rozvoja národnej literatúry. Interpretácia umeleckých textov z obdobia klasicizmu a preromantizmu.
11. Klasicizmus vo svetovej literatúre.
12. Kríza klasicizmu a osvietenstvo vo svetovej literatúre.
13. Slohovotypologické konštanty preromantizmu vo svetovej literatúre a tvorba najvýznamnejších predstaviteľov.
14. Romantizmus v anglickej, nemeckej, francúzskej a ruskej literatúre.
15. Romantizmus v slovenskej literatúre. Spoločenské, politické, kultúrne podmienky rozvoja národnej literatúry. Osobitosti romantizmu v slovenskej literatúre, jazykové, ideologické, genologické špecifiká. Typológia slovenského literárneho romantizmu. Interpretácia umeleckých textov z obdobia romantizmu.
16. Realizmus v anglickej, francúzskej a ruskej literatúre.
17. Slovenský literárny realizmus – historické, kultúrne a literárne udalosti 2. polovice 19. storočia. Umelecká metóda realizmu, myšlienková a estetická orientácia slovenského realizmu. Osobitosti autorských realizácií, literárne druhy a žánrová výstavba textov (poézia, próza, dráma), štýlové (tematické a jazykové) dominanty kľúčových diel predstaviteľov slovenského realizmu.
18. Literárnohistorický kontext Slovenskej moderny, personálne zastúpenie. Poetika Slovenskej moderny – príznačné témy a motívy, literárne žánre (poézia, próza). Myšlienková a estetická orientácia predstaviteľov moderny, osobitosti ich tvorby a charakteristika ťažiskových textov.
19. Vývin slovenskej poézie v medzivojnovom období. Literárne smery, ich charakteristika a najvýznamnejší autori. DAV a davisti. Katolícka moderna. Nadrealizmus. Štefan Krčméry, Ján Smrek, Emil Boleslav Lukáč, Laco Novomeský, Rudolf Dilong, Rudolf Fabry a ďalší. Časopisy.
20. Slovenská medzivojnová próza. Expresionizmus (Ján Hrušovský a ďalší). Naturizmus (Dobroslav Chrobák, František Švantner, Margita Figuli, Ľudo Ondrejov). Čepanova

- typológia tzv. lyrizovanej prózy (ornamentálna próza, lyricky tvarovaná próza, naturizmus, „básnici sujetu“).
21. Začiatky dramatickej spisby na Slovensku v období klasicizmu. Slovenská dráma v romantizme. Premeny slovenskej drámy v 19. a 20. storočí (do r. 1945, I. Stodola, P. Zvon, J. Barč – Ivan a ďalší.).
  22. Formovanie umeleckej podoby literatúry pre deti a mládež v medzivojnovom období (rustikálno-folklórny model poézie, podoby prózy). Časopisy.
  23. Pozícia literatúry v ľudskej kultúre, podstata a funkcie literatúry, vzťah literatúry k iným umeniam. Tradícia. Orientácia v základných pojmoch (slovesnosť, ústna slovesnosť, písomníctvo, literatúra). Ľudová slovesnosť ako základ slovenskej kultúry. Rozprávka.
  24. Pojem kultúrnej epochy. Homérsky a biblický štýl v dejinách literatúry a umenia. Erich Auerbach a jeho analýza zobrazenia skutočnosti v západoeurópskych literatúrach.
  25. Zobrazenie individuality v európskej literatúre (na ľubovoľnom texte z dejín literatúry).
  26. Umenie, umelecký literárny text a umelecké literárne dielo. Pekné a škaredé, vysoké a nízke v literatúre a umení. Populárna literatúra a gýč. Problém porozumenia umeleckému textu, fungovanie významu – význam sémantický a semiotický. K teórii interpretácie literárneho diela – proces a jeho parametre. Limity interpretácie.
  27. Literárna veda (základné, pomocné a pomedzné disciplíny – predmet výskumu, funkcie a vzťahy medzi nimi). Vzťah literárnovedných disciplín k iným vedným disciplínam (filozofia, estetika, lingvistika).
  28. Prehľad literárnovedných metodológií. Poetika. Premeny poetiky v čase.
  29. Genológia. Štruktúra genologického systému. Tematické (obsahové) a formálne (tvarové) kritériá vymedzenia základných genologických kategórií.
  30. Literárny druh a žáner v literárnej komunikácii. Literárny druh a žáner ako princípy výstavby textu a modely jeho recepcie. Druhový synkretizmus. Vzťah literárny druh – žáner, žánrové povedomie a čitateľská prax. Kritériá a aspekty klasifikácie žánrov.
  31. Epika a epické zobrazenie skutočnosti, epický princíp, estetické, kognitívne a hodnotové parametre epiky. Epos a román.
  32. Lyrika a lyrické zobrazenie skutočnosti, lyrický princíp, estetické, kognitívne a hodnotové parametre lyriky. Sonet.
  33. Dráma ako sujetový literárny druh, dramatický text a fabula. Vymedzenie základných pojmov – dráma, dramatický text, divadlo. Kompozícia dramatického textu. Klasifikácia dramatických žánrov – slovesné žánre.
  34. Naratológia ako literárnovedná disciplína – predmet výskumu. Typy rozprávača v literárnom texte.
  35. Literárna postava v naratívnom texte – súvislosti postavy a deja. Postava, charakterizácia, definícia, reprezentácia. Typy a typológia literárnych postáv.
  36. Čas v literárnom texte. Kategória času a jej dosah na estetickú organizáciu textu. Kategória času z naratologického hľadiska – čas príbehu a čas diskurzu.
  37. Priestor v literárnom texte. Problém umeleckého priestoru a jeho dosah na estetickú organizáciu textu. Kategória priestoru z naratologického hľadiska – priestor príbehu a priestor diskurzu.
  38. Kompozícia literárneho diela – opis, rozprávanie, fabula, sujet. Kompozičná výstavba – architektonika, kompozícia. Prehľad kompozičných princípov. Kompozičné postupy.
  39. Poézia a próza ako výrazové formy umeleckej literatúry. Potenciál verša a vety v umeleckej literatúre. Metaforický a metonymický princíp.

40. Verzológia. Teória verša. Rytmus a metrum. Veršové systémy v slovenskej literatúre. Strofa, verš, rým.
41. Systém literárnej komunikácie. Literárna komunikácia a teória informácie – estetická informácia, redundancia, entropia. Komunikácia a stavba diela, výrazová sústava – ikonickosť, operatívnosť, pojmovosť a zážitkovosť ako výrazové kategórie.
42. Špecifiká jazyka literárneho umenia. Opakovacie, vetné a rečnícke figúry. Básnická obraznosť.
43. Autorská (produkčná) zóna umeleckého textu: problematika autora a autorstva, funkcia autora a autorského subjektu. Autor a intencia, téza o smrti autora.
44. Čitateľ – súčasť literárno-umeleckej komunikačnej situácie. Čítanie ako intenzifikácia vnímania. Umelecké dielo ako priestor zmysluplného čítania. Typológia čitateľa, čitateľský zážitok.
45. Intertextualita v teórii literárnej komunikácie. Mimesis a diegezis ako princípy zobrazenia. Potenciál reálneho, fantastického a magického v literárnej komunikácii.
46. Poetika prozaického textu. Základné východiská teórie látky, témy, problému a tvaru. Vzťah výrazu a významu v komunikačnej estetike.